

1. Drie maanden onder de Sneeuw. — 3. Sint Gregoriusdag op School. — 6. Een moedig Meisje. — 7. Karel Cogge, De Overstroming aan den IJzer. — 8. Het Wonderlijk Gezelschap. — 11. Het Kermismeisje. — 12. Willem Tell. — 13. Beter een lap dan een scheur. — 17. De Zinneloozen van Gheel. — 20. De Klok van Stuivekenskerke. — 24. Grapjes en Vroolijke Verhalen. — 34. Nog Grapjes. — 35. Het Kindje van de Zee. — 37. De Bezembinders van Kleit. — 38. De Vlucht in de Koffer. — 41. De Gierigaard. — 43. De Veerman van 't Zwin. — 48. Bedlijk duurt 't langst. — 61. Strengte Winters. — 62. De Wees in Londen. — 63. Sinterklaas op de Heide. — 66. De Kinderen van den Smokkelaar. — 67. De Paaschklokken. — 69. Leeuwte van Damme. — 70. Van Alles Wat. — 71. Nieuwsgierig Aagje. — 79. De verrassing van Oudenaarde. — 83. Op de Hooge Venen. — 85. De Overwintering van Nova Zembla. — 86. Hoogmoed komt voor den val. — 89. Het Spook. — 95. De twee Weesjes. — 96. De oude Redder. — 97. De Vlucht. — 101. Toch beter Thuis. — 105. Ongeluk en Geluk. — 108. Bieke. — 109. De oude Mantel. — 110. Robinson Crusoe. — 113. De Rooversjongen. — 114. Nooit Vergeten. — 118. De Spion van den Molen. — 119. De Kinderen van den Dokter. — 120. De ruwe Kerel. — 121. Tweemaal gevonden. — 126. De Kerels van Lampertnisse. — 136. Thijl Uilenspiegel. — 137. Oom Tom. — 141. De Kerstavond van Eertje. — 143. De Reis in de Wildernis. — 168. Een jonge Held. — 169. Jacob van Artevelde. — 170. De overwinning van Karel. — 171. Genevva van Brabant. — 172. De Avontuurlijke Reis. — 173. De strijd met den Wolf. — 174. Een vreemde Avond. — 175. De gevluchte Slaaf. — 176. In de Vliegmaschine. — 177. Een moedige Vrouw. — 178. Ontsnapt. — 179. Valsch beschuldigd. — 180. De Zoon van den Torenwachter. — 181. Terug bij vrouw en kinderen. — 182. De Reis van Columbus. — 183. De Schilder van Karel den Stouten. — 184. Het Spook van de Schelde. — 185. Het Avontuur in het gebergte. — 186. Jack de Cowboy. — 187. Hoe Jack prairieboer werd. — 188. De sterkste Voetbalclub. — 189. De Held van Tremeloo. — 190. De straf van 't Elzelarehof. — 191. De Cowboy van Fort Bell. — 192. Jeanne d'Arc. — 193. De wandelende Deur. — 194. De Avonturen van Geeraart. — 195. Geeraart in Rusland. — 196. Dikke Dries. — 197. De Rooie Kaupels. — 198. Rosa van Dennenburg. — 199. De Wolf van Ghistel. — 200. De betooverde Molen. — 201. Zonderling gered. — 202. De Spaansche Furie. — 203. De Boeteling van Veurne. — 204. Een angstige Nacht. — 205. De Prins van Kakao. — 206. De dappere Elzie. — 207. De Avonturen van David. — 208. In en uit de Gevangenis. — 209. De Spion voor zijn land. — 210. In het verwoeste Vlaanderen.

Vraag elke week het nieuwe boekje aan uw dagbladverkooper, want de reeks van deze veel gevraagde boekjes gaat gedurig voort.

— PRIJS 60 CENTIEM —

Boekdrukkerij R. Bracke, Baesrode

Nr. 123

A. HANS

(Tweede uitgave).

Uit bange Dagen

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich

A. HANS

Nr. 123.

UIT BANGE DAGEN

Tweede druk.

— 'k Hoor klappen, zei Doka Baekeroodt, die school hield te Dadizeele in West-Vlaanderen.

Ze stond vóór haar haard. Ze was bezig eten te koken. In de school, vraagt ge? Ja, zeker, want 't is honderd vijftig jaar geleden, wat we vertellen. En toen waren ze op de dorpen al heel blij met een school, die ergens in een keuken werd gehouden.

Het was niet zooals nu... op een naburig dorp was de schoolmeester wel een schoenmaker, die in de klas laarzen herstelde.

Doka draaide zich nog eens om. Een jongen van tien ze het gebabbel hoorde. Ze keek streng naar de jongens en meisjes, die op bankjes en stoeltjes zaten, en zich nu over lei en boeken bogen.

Doka bemoeide zich weer met haar potje pap.

Ze hoorde geschreeuw en iemand riep:

— Meesteres, Karel Verhelst slaat me...

Doka draaide zich nog eens om. Een jongen van tien.

Doka draaide zich nog eens om (blz. 1).

jaar ongeveer had zijn boek op den vloer geworpen en hield een grooteren knaap bij den nek.

— Karel, kom hier! beval Doka. Vechten in school... zulke leelijke manieren!

— Meesteres, Pier Wale neep Jantje Berrels in zijn arm... ik zag het juist en daarom heb ik hem een ramming gegeven, sprak Karel Verhelst.

Jantje Berrels was een kreupel knaapje. Hij groeide niet meer en leek wel een dwergje. En ieder wist, dat Karel Verhelst Jantje Berrels altijd beschermde.

Doka had al een houten papelepel in de hand om den schuldige eenige klappen te geven. Maar ze legde den lepel weer weg.

— Pier Wale, het is laf van u om Jantje Berrels te mishandelen, zei ze.

— Hij durft, omdat Jantje zich niet kan verweren! hernam Karel Verhelst... Van alle anderen is hij benauwd.

— Stil, Karel, vermaande Doka. Hoor eens, ik weet dat ge Jantje dikwijls helpt en 't is braaf van u... Maar als ge ziet, dat Pier Wale Jantje misdoet, moet ge het aan mij zeggen. Ik ben hier baas en ik straf, als 't noodig is... Gij moet mijn werk niet doen... Goed verstaan, Karel... Ga nu naar uw plaats! En zorgt allemaal, dat ik mijn pap niet moet laten aanbranden.

De kinderen bemoeiden zich weer met hun werk. Ze zaten niet aan lessenaars. Ieder had een bakje, waarin het gerief werd geborgen. Nu legden de leerlingen er

bak op de knieën en zoo hadden ze een schrijftafel. 't Was niet gemakkelijk en ook niet gezond, zoo voorover te zitten, maar in die dagen lette men daarop niet.

Karel Verhelst moest een les uit zijn catechismus leeren. Hij kon al goed lezen en schrijven, 't beste van allen. En dat was te Dadizeele bekend... De menschen zeiden, dat Karel het ver brengen en voorzeker een geleerd man worden zou.

Karel las half luid nu... Dat deed ieder. Maar Karel hield toch Pier Wale in 't oog.

— Meesteres, riep hij eensklaps. Pier Wale wil Jantje steken met een speld.

— 't Is niet waar, 't is niet waar! schreeuwde Pier Wale.

— Ja wel! ja wel! klonk het nu van anderen... Hij heeft de speld nog in de hand.

Doka ging haastig tusschen de bankjes en stoeltjes door. Pier Wale was zóó verbouwereerd, dat hij de speld omhoog stak.

— Deugniet, geniepigaard! verweet Doka hem. Kom mee...

Ze trok hem naar voren.

— Op uw knieën! gebod ze en duwde Pier Wale neer.

En ze nam een kartonnen kap, waaraan twee langsooren geplakt waren en zette dien Pier Wale op. Het was de zoogenaamde ezelskap...

Weer werd het rustiger in de klas... En de orde bleef ongestoord tot de school uit was.

— Allemaal recht naar huis gaan, vermaande Doka na 't gebed. Niet op 't ijs... anders zakt ge er door en verdrinkt ge.

't Was in 't putje van den Winter. Het had gevroren en gesneeuwd. En het was glad buiten.

Pietje Berrels, 't kreupel jongentje, strompelde op een kruik naar buiten.

— Kom, zei Karel Verhelst...

Hij boog zich en een ander hielp Pietje op Karels rug. 't Was zoo glad op straat en Pietje Berrels zou licht kunnen vallen.

Daarom hielp Karel hem. Hij droeg Pietje naar een huysje aan het eind van het dorp. Een magere vrouw stond al te wachten; het was Pietje's moeder.

— Ha, Karelke, dat is braaf van u, zei ze. God zal 't u loonen...

Ze nam haar zoontje van Karels rug en bracht hem in huis... En Karel Verhelst liep vlug weg. Van bedankingen moest hij niets hebben. Hij droeg zijn schoolkas naar huis, een hofstede te midden van 't dorp.

— Moeder, mag ik nog wat spelen? vroeg hij aan vrouw Verhelst.

— Ja, maar als 't donker wordt, thuis komen, hoort ge!

En Karelke was weg. Plots kreeg hij een harden sneeuwbal tegen zijn hoofd... Dat deed pijn. Het was meer een ijs- dan een sneeuwbal. Even was Karelke als verdoofd. De tranen sprongen hem in de oogen.

Hij zag dan iemand door een nauw straatje weg vluchten.

— 't Is Pier Wale, zei Karel bij zich zelf en woedend liep hij den lafaard na.

Wale merkte dat hij achtervolgd werd; hij deed zijn klompen uit en nam ze in de hand, om beter te kunnen loopen.

Karel weerde zich ook... Maar Wale bereikte zijn ouders hofstede.

— Moeder, moeder! schreeuwde hij.

— Wat is er, mijn ventje? vroeg de boerin, die haastig uit huis kwam.

— Moeder, Karel Verhelst wil me slaan...

— Wat, u slaan! Dat zal niet gebeuren...

Karel was aan de poort blijven staan.

— Lafaard! riep hij. Kom hier, als ge durft.

Vrouw Wale trad naar voren.

— Deugniet, ge moet mijn jongen gerust laten, zei ze.

— Waarom smijt hij mij met een ijsbal?

— Dat heb ik niet gedaan, loog Pier Wale, die zich achter zijn moeder verschool. Gij hebt gesmeten!

— Leugenaar!

— Mijn jongen is geen leugenaar, beweerde vrouw Wale. Hij is altijd braaf...

— Hij is een lafaard ...Tegen Pietje Berrels durft hij wat doen...

— Gij zijt onbeschaamd, hernam vrouw Wale. Ieder weet het, welk een stoute kapoen ge zijt... En ge peinst

alles te mogen doen, omdat uw vader op uw geleerdheid bluft. 't Zal wat zijn met uw geleerdheid... En ga nu maar rap voort of ik roep de dorschers uit de schuur.

— De lafaard steekt zich weg achter zijn moeder! riep Karel...

Hij keerde zich om en ging terug naar het dorp. Zijn voorhoofd gloeide op de plaats, waar de ijsbal het getroffen had.

Maar Karel voegde zich nu bij zijn makkers, die een glijbaan hadden gemaakt. En Karel speelde mee, al wreef hij van tijd tot tijd over de pijnlijke plek.

Maar 't werd spoedig donker en de jongens trokken naar huis. Karel was spoedig in de warme keuken, waar het hout in den wijden haard brandde. Moeder had de lamp aangestoken. Werklieden, die in de schuur het graan gedorschen hadden, kwamen nu binnen om te eten.

Karel zette zich bij den haard.

— Zijt ge gevallen? vroeg moeder, die de roode plek op 't voorhoofd bemerkte.

— Neen, moeder... 't is van een sneeuwbal.

En Karel vertelde... wat Pier Wale gedaan had.

Vrouw Verhelst was verontwaardigd.

— Zulke laffe streken, zei ze.

— Dat is nu geen sneeuw om ballen te maken, sprak een der dorschers. Ze is te hard vervroren. Ge zoudt iemand de oogen uitsmijten. Er zal wat groeien van dien Pier Wale. Zijn moeder bederft hem. En zijn vader

is te vroeg gestorven. De jongen is een gluiper. Verleden week ging hij stillekens achter de oude Margriete, die een bussel hout droeg. En Pier Wale trok het vrouwtje omver. Ze verschoot zich haast dood. Maar boer Denijs zag het en gaf Pier een verdiende ramming.

Moeder kon niet veel luisteren, want ze had het veel te druk. Karel zat hier niet alleen met de dorschers... Broertjes en zusjes speelden op den vloer... Want er waren bij Verhelst elf kinderen. Een groot gezin dus. Dat ondervond moeder het best. Drie der oudsten waren al getrouwd en woonden op hofsteë's in 't ronde. Karel was op twee na de jongste. Twee broers waren nu in den stal aan 't werk. Een zuster was met vader mee naar de stad, en twee andere meisjes molken de koeien.

Ze kwamen weldra binnen en hielpen toen moeder in de huishouding.

De dorschers gingen heen.

— Slaap wel, tot morgen, zeiden ze.

Moeder gaf hun wat voedsel mee. Ze was zoo'n goede, edelmoedige vrouw. En ze wist wel, dat het in de kleine huisjes arm gesteld was...

De tafel werd opgeruimd en weer gediend. 't Was nu voor de kleinere kinderen. Karel at smakelijk.

Maar hij wreef toch gedurig over die roode plek. En moeder en de zusters zagen het. De meisjes moesten weten, wat er gebeurd was. Ze kenden Pier Wale wel en ze wisten ook van zijn laffe streken te vertellen.

Toen Karel gegeten had, bond moeder een natten doek over de roode plek.

— Dat zal deugd doen, zei ze.

Wat later kwam vader Verhelst met zijn dochter binnen.

— Goeden, avond, groette hij. Ha, 't is hier beter dan buiten. Maar is Karelke ziek, dat hij dien doek om 't hoofd heeft?

Moeder vertelde wat er gebeurd was.

— Die droeve jongens, hernam vader. Ze zouden elkaar een ongeluk doen. Hebt ge veel pijn, Karel?

— 't Is of het daar op mijn hoofd brandt, vader.

— Ja... het gloeit... Maar morgen is dat gedaan...

Vader ging bij den haard zitten.

— Harde winter, zei hij. En ik zag in de stad veel bedelaars. De honger rijpt er nog feller dan op den buien... 't Is te hopen, dat het niet wordt als in 't jaar 1740.

— God behoeft ons voor zoo'n Winter, sprak moeder.

— We zullen dien Winter nooit vergeten, hé vrouw! Het was 't jaar, dat we op dit hof kwamen. En we hadden om te beginnen een slecht jaar. 't Vroos van 4 Januari tot half Maart.

Karel stond al naast vader. Als er verteld werd was hij er bij.

— Vroos het zoo hard, vader? vroeg hij.

— O, jongen, vriezen in 't jaar '40! De vogels

vielen dood uit de boomen. En het brood lag zoo hard als een steen in de kas, hé, moeder?

— Ja, en ik moest het ondooien boven het vuur, eer ik het snijden kon.

— En de grond was als arduin, hernam Verhelst. In April konden we nog niet spitten en het was Juni eer het gras opschoot.

— En de beesten, vader? vroeg Karel.

— We hadden er bijna geen eten voor. Veel boeren moesten hun koeien daarom slachten. Voor veel geld kocht ik voeder van den vreemde. Ha, we hebben dat jaar lang in onze beurs gevoeld, hé, moeder?

— Ja, maar God heeft ons door alle moeilijkheden gholpen...

— Dat is waar...

Karel wilde nog veel meer van dien strengen Winter weten... Maar moeder zei dan, dat het bedtijd was voor de jongsten. Ze kwamen om een kruiske bij hun vader en gingen slapen.

's Morgens had Karel op zijn voorhoofd een blauwe plek. Maar hij voelde geen pijn meer.

— 'k Zal Pier Wale eens goed afranselen, zei hij aan t. fel tot zijn broers en zusters.

Moeder hoorde dit in het schotelhuis. Ze kwam in de keuken.

— Karel, zei ze, ge zult Pier Wale niets doen! Wel verstaan, hé? Als meesteres Doka u vraagt, hoe ge aan die blauwe plek geraakt zijt, vertelt ge de waarheid.

— Moeder, 'k zou Pier Wale liever wat kletsen geven dan te klikken aan de meesteres.

— Ge moet niet klikken, maar als de meesteres u wat vraagt, de waarheid zeggen. En geen gevecht. Belooft ge me dat, Karel?

Moeder keek haar jongen in de oogen.

— 'k Zal Pier Wale niets doen, antwoordde Karel...

't Was dan tijd om naar school te gaan.

— Moeder, mag ik eenige boterhammen meenemen? vroeg Karel zacht. Er zijn op school vier kinderen, die thuis weinig krijgen.

— Wie zijn dat?

— Twee van Brake's en twee van Veldens... Bij Brake is de vader al lang ziek en bij Veldens is er geen vader meer.

Moeder sneed eenige flinke boterhammen.

— Ik zal eens naar die menschen gaan, beloofde ze. Geef die kinderen dit brood. Karel, ik hoor dat liever van u dan al dat gezwets over slaan en rammelen.

Karel stak het brood in zijn schoolkas. En de kinderen vertrokken. Maar Karel gaf zijn schoolkas aan zijn broer.

— Ik moet eerst om Pietje Berrels, zei hij.

Hij haalde het kreupel jongentje af. Hij was vroeg genoeg aan school. De leerlingen speelden nog. Karel nam zijn schoolkas terug en riep de kinderen, voor wie hij zoo gezorgd had, om een hoekje van den muur. Daar stak hij hun het brood in de handen.

Toen ging hij met de andere jongens glijden. Maar

de makkers zagen die blauwe plek... Ze wilden weten hoe Karel dat aardig merk gekregen had.

— Ik vertel het niet, riep Verhelst...

Hij bemerkte Pier Wale niet.

— Hij is zeker benauwd voor een rammeling, dacht Karel. Hij zal maar komen, als de school begonnen is.

Weldra verscheen Doka aan de deur. Ze klapte in de handen.

— Schole! riep ze.

En de jongens en meisjes kwamen samen gestroomd.

— Goed de sneeuw van de voeten kloppen, beval Doka. Mijn vloer niet vuil maken.

De leerlingen traden binnen en ieder ging op zijn plaats.

— Karel Verhelst, wat hebt ge daar op uw voorhoofd? vroeg Doka. Gevochten zeker?

— Neen, meesteres, antwoordde de knaap.

— Gevallen?

— Neen, meesteres...

— Maar kunt ge niet meer spreken? Wat is er gebeurd?

— 't Is van een sneeuwbal, meesteres.

— Ha, van een sneeuwbal. Nu met sneeuwballen smijten, hard als steen, om elkaar dood te gooien. Heb ik het niet streng verboden, nadat Jan Vincke zoo een ruit van den smid gebroken heeft?

— Meesteres, ik heb niet geen sneeuwballen gesmeten, want het zijn nu ijsballen, zei Karel Verhelst. Iemand

heeft er me een tegen mijn hoofd gegooid.

— Wie?

— Pier Wale...

— Zóó, Pier Wale! Wanneer?

— Gister na de school. Hij stond in 't gangskan van den brouwer en liep dan weg.

— Ha, Pier Wale... Hij is afwezig en hij durft zeker niet te komen. En hij smeet dien bal uit wraak, omdat gij Pietje Berrels beschermd hadt. Hoe laf!

Maar juist werd de deur geopend en eerst trad vrouw Wale binnen en dan haar jongen.

— Meesteres, zei vrouw Wale, ik breng zelf mijn jongen, want die deug niet van Verhelst dààr slaat hem altijd en stookt de anderen tegen mijn braven Pieter op. Gister avond zat hij achter hem tot bijna in ons huis. En ge moet Karel Verhelst eens streng straffen, want dat kan alzoó niet blijven duren.

— Bazin Wale, gij zijt heelemaal mis, sprak Doka. Uw jongen heeft hier gisteren dat klein Pietje Berrels daar genepen en hem met een speld willen prikken. En omdat Karel Verhelst dat beletten wilde en uw Pier gestraft werd, heeft Pier Karel een ijsbal tegen het hoofd gesmeten. Zie eens naar die blauwe plek.

— Mijn Pieter is braaf en Karel Verhelst liegt, raasde vrouw Wale.

Karel sprong op. Hem van leugens betichten, dat duldde hij niet.

— Karel, zet u weer! beval Doka. Dazin Wale, kom eens met mij mee, vroeg ze.

— Neen, ge moet den kapoen van Verhelst straffen. dat ik het zie! eischte Piers moeder.

— Dat doe ik niet. Karel verdient geen straf, maar uw jongen wel.

— Ge trekt partij voor Karel Verhelst... schreeuwde vrouw Wale. Maar als 't zoo is, betaal ik u geen schoolgeld meer... en neem ik mijn jongen mee. En nooit meer krijgt ge nog vleesch of boter of fruit! Kom, mijn ventje. Is me dat hier een school!

Doka zei geen woord terug. Ze liet de dwaze vrouw met haar bedorven jongen vertrekken.

— Kinderen, we beginnen, zei Doka toen.

Ze las het gebed en ze deed daarna of er geen vrouw Wale was geweest. En zoo verliet Pier de school.

Iemand moest nu 's avonds naar de hoeve komen en hem wat onderwijzen. Niemand der kinderen had er spijt van, dat Pier Wale weg bleef...

Over dag zwierf de knaap rond.

— Er zal wat van hem groeien, zeiden de menschen.

II

't Was nu Lente en de boeren hadden het druk op den akker. Baas Verhelst had meer menschen in dienst, want hij bebouwde uitgestrekte velden.

Doka had thans minder leerlingen. Veel ouders hielden na den Winter hun kinderen thuis om op het land te werken of het vee te hoeden. Dit was voor de jongens en meisjes zeer nadeelig, maar tal van lieden begrepen

nog het belang van goed onderwijs niet en anderen waren wel door armoede gedwongen, om de kinderen wat te doen verdienen.

Karel en zijn broertjes en zusjes moesten naar school blijven gaan. En vader Verhelst zei altijd dat Karel heel lang mocht leeren, later in de stad.

— Hij kan het, verzekerde Verhelst tot zijn kennissen. Die jongen leert al splend.

Vader was fier op Karel. En hij toonde dat wel wat te veel. En Karel hoorde, hoe hij geroemd werd.

Zoo werd hij soms overmoedig. Hij wilde bewijzen geven van zijn geleerdheid en schreef dikwijls spreuken op muren en deuren. En het was niet altijd retjes wat hij schreef. Zoo had een gierigaard eens arme lieden van zijn deur verjaagd. Wat later stond er met kalk op die deur:

« Vrekkig zijn is een leelijk kwaad
En verdient der menschen haat ».

't Paste Karel niet zoo lessen uit te deelen. Bij een ander, die dikwijls dronk, las men op een morgen in groote letters op den huisgevel:

« Als het bier is in den man,
Is de wijsheid in de kan ».

Veel menschen lachten daarmee. Maar boer Verhelst verbood Karel de huizen zoo te bekalken en moeder maande haar jongen tot bescheidenheid aan.

Karel kon ook meesterlijk vertellen. Jongens en meisjes zaten dikwijls in een kring rond hem. Dan verhaalde hij 't liefst, hoe Dadizeele, zijn geboortedorp, een bede-

vaartplaats was geworden. 't Was de geschiedenis van een boer, die twee zwarte ossen kwijt geraakte. Hij zond zijn knechten uit om de dieren te zoeken. De mannen liepen tot tegen Roesselare, dan naar den kant van Meenen, naar Moorslede en Becelare, over Ledegem tot aan de Leie, maar ze konden de ossen niet vinden. Dicht bij Dadizeele woonde een kluizenaar die in zijn hutje Onze Lieve Vrouw zag verschijnen. En Onze Lieve Vrouw sprak tot den ouden, vromen man: « Ga naar den boer, die de zwarte ossen verloren heeft, en zeg hem, dat hij ze nooit zal terugvinden. Maar in het elzenbosch bij zijn huis zal hij twee witte ossen zien. Die mag hij hebben. En vraag hem voor Mij een kapel te bouwen in het elzenbosch ». En in plaats van die kapel, richtten men later voor de vele pelgrims een groote kerk op.

Ja, dat wist Karel allemaal te vertellen en de makkers hoorden het gaarne. Of 't was van Jan Onraet, die niet lezen of zingen kon. En eens, toen de pastoor geen koster had om de metten te zingen, verscheen 's nachts Onze Lieve Vrouw aan Jan Onraet. Ze beval hem op te staan en een boek te nemen, dat onder zijn oorkussen lag. Daaruit zou hij kunnen zingen. Jan Onraet gehoorzaamde en zong niet alleen de metten, maar werd koster van Dadizeele.

Soms mocht Karel Verhelst van Doka die geschiedenissen in de school vertellen en ook de meesteres luisterde dan zoo gaarne als de kinderen.

Zoo kreeg Karel Verhelst een naam van geleerd-

heid te Dadizeele. Maar hij speelde toch ook lustig met de jongens mee.

Zekeren voormiddag was Karel in de schuur aan 't lezen in een boek, dat hij van Doka had gekregen. Hij lag verdoken in het stroo. Twee werklieden kwamen in de schuur.

— Twaalf eiers, zei de een. We gaan ze verdeelen, hé?

— Ja, de boer heeft eiers genoeg. Dat is zes voor elk van ons. We zullen ze hier onder het stroo weg steken en van avond mee doen.

— Ha, Sissen en Kobus, dacht Karel. Ze willen eiers stelen.

Maar hij liet niet merken, dat hij daar was en alles afluisterde. Er werd op een hoorn geblazen. Dat was het teken om te komen noenmalen. Sissen en Kobus zorgden, dat ze bijtijds aan tafel zaten.

Karel kwam wat later binnen.

— Ge moet op tijd zijn, vermaande vader. Moeder kan niet wachten, om 't eten te deelen.

Na het noenmaal gingen de twee dieven in de schuur om wat te slapen. Hoe schrokken ze. Daar lagen twee hoopjes eieren. Bij elk lag een plankje. Op het een stond: « Eiers voor Sissen » en op het ander: « Eiers voor Kobus ».

— Dat is van Karelke, zei de eene knecht.

— Hij weet alles.

Beschaamd namen ze de plankjes mee, maar de eieren lieten ze liggen. Ze waren bang, dat Karel hun verklappen en de boer hen dan wegzenden zou.

Ze veegden de kalk van de plankjes en smeten deze weg. Maar als ze van den akker kwamen, hingen die plankjes aan de hofpoort en op 't eene stond: « Schande voor Kobus » en op 't andere: « Een goede les voor Sissen ».

De werklieden wisten niet, hoe zich te houden. Ze gingen dan naar Verhelst en bekenden hun diefstal, die door Karel verhinderd was.

De boer vermaande de twee mannen. Als er gebrek was bij hen thuis, werden ze dan niet geholpen? O, ieder wist het, hoe liefdadig baas en bazin Verhelst waren.

Zekeren middag ontmoette Karel Pier Wale, die een echte vagebond werd. Pier Wale was nu met een knecht van zijn moeder en zei tot hem:

— Camiel, geef Karel eens een goede rammeling, dan krijgt ge twee stuivers.

Die Camiel was zelf een ruwe vlegel, die de weduwe Wale dikwijls bestal en voor twee stuivers gaarne aan Piers verzoek voldeed. Hij kwam op Karel af. Maar deze zou zich flink verweren, al was Camiel veel grooter dan hij.

Toen Camiel vlakbij hem was, bukte Karel zich, greep den langen slungel bij de knieën en trok hem omver. Camiel tuimelde voorover in een gracht vol water en slijk.

— En nu gij! riep Karel tot Pier, maar die zette het dadelijk op een loopen.

Camiel had het intusschen zeer benauwd; hij was met 't hoofd voorover gestuikt. Gelukkig, dat Karel een goed hart had en Camiel een handje toestak. Zoo geraakte de knecht op 't droge. Zijn gezicht was zoo zwart als dat van een neger.

— Wacht, ik zal u armen en beenen breken, dreigde Camiel.

— Omdat die jongen u geholpen heeft? klonk een zware stem.

Ongemerkt was een heer van achter de struiken genaderd. Karel Verhelst nam zijn muts af. Want daar stond de heer van Dadizeele, de edelman, die op het heerenhuis of 't kasteel bij de kerk verbleef.

Karel moest nu vertellen, wat er gebeurd was, en Camiel stond daar erg beschaamd.

— Ga u eerst wasschen, lafaard, en kom dan met Pier Wale eens naar het kasteel, beval de heer.

Hij wandelde een eindje met Karel mee.

— Manneke, zei hij, ik hoor, dat gij heel goed leert. Ge zoudt zeker wel willen studeeren?

— O, ja, mijnheer, antwoordde Karel.

— Ik zal daarover eens met uw vader komen spreken.

Dien dag vernamen de dorpelingen, dat Pier Wale en Camiel, de knecht, voor twee dagen in de gevangenis van 't kasteel opgesloten waren, om de orde verstoord te hebben.

Moeder Wale was verontwaardigd. En ze zei, dat haar brave Pieter dat niet verdiend had, maar ieder dien deug niet van Verhelst voor trok.

En ze was nog nijdiger, toen ze eenige dagen later hoorde, dat Karel naar Roesselare ter schole mocht gaan en de dorpsheer daarop zelf aangedrongen had.

En ja, hoor, Karel mocht studeeren. Zekeren morgen reed hij heen na innig afscheid van moeder, broers en zusters. Vader bracht hem weg. Doka stond op den drempel der school. Gisteren nog was Karel haar komen bedanken voor het onderwijs. En Doka wuifde hem nu vriendelijk vaarwel. Ze had de tranen in de oogen.

Karel was leerling in het Klein Seminarie te Roesselare.

III.

Vele jaren waren voorbij gegaan. En 't was een bange tijd nu in Vlaanderen. De Franschen speelden den baas in ons land. Ze beloofden vrijheid, maar eischten geld, levensmiddelen, haalden de klokken uit de torens en dwongen onze jongens om voor hen te vechten in den vreemde, waar ze ook meester wilden zijn.

En ook sloten ze de kerken. De priesters werden vervolgd, mochten geen mis lezen, de zieken niet bijstaan... Deden ze dit wel, dan werden ze gevangen genomen en naar verre streken gevoerd, waar ze veel ellende leden.

Ook heerschte er armoede in ons land. Ja, zeker, het waren zeer bange dagen.

Toen woonde te Poperinge dokter Questier; er wa-

ten veel zieken en heele dagen reed de geneesheer rond, zijn koetsier was onvermoeid.

Zekeren dag reed de dokter weer uit. Hij moest op een hofstede zijn. Daar was de boer ernstig krank, in gevaar van sterven.

— En geen priester, om mijn goeden man te berechten... jammerde de boerin. Wat tijden toch

— Wees gerust, brave vrouw, zei de dokter. Uw man zal berecht worden.

Hij riep den koetsier, die uit het rijtuig een valiesje haalde en daarmee binnen trad.

— Ik ben een priester, zei de koetsier en hij deed zijn baard af.

— Mijnheer Verhelst! riep de vrouw verbaasd uit

En de geestelijke was niemand anders dan onze bekende Karel, die te Roesselare gestudeerd had, priester werd en nu te Poperinge geplaatst was.

Pastoor Verhelst zou aan de Fransche invallers niet gehoorzamen. Hij was koetsier geworden bij dokter Questier, om zoo overal te kunnen komen en de menschen te troosten en te bemoedigen. Hij kleedde zich nu in zijn priestergewaad en bediende den kranken boer, die daardoor zeer bemoedigd werd.

En wat later reed mijnheer Verhelst weer als koetsier van den geneesheer heen.

Wat verder werd het rijtuig door Fransche gendarmen stil gehouden. Een burger was bij hen... een verrader. En hij sprak den koetsier aan. Mijnheer Verhelst herkende den verrader dadelijk.

't Was niemand anders dan Pier Wale, den gluipeſ. die dus zijn leven niet gebeterd had.

— Hebt ge pastoor Verhelst niet gezien? vroeg Pier Wale aan den koetsier... dus aan mijnheer Verhelst zelf.

— Pastoor Verhelst... ja... over een kwartier was hij ginder nog aan die kruiskalsijde, antwoordde de koetsier.

— En waar ging hij heen?

— O, hij zal nog wel wat ronddolen...

Dat was volkomen de waarheid, want dokter en koetsier moesten nog veel bezoeken afleggen.

— Waar verblijft hij? vroeg Pier Wale.

— Als ik 't wist, zou 'k het u toch niet zeggen, verzekerde mijnheer Verhelst. Ik ben geen verrader...

— Ik dien de Fransche Republiek, snaauwde Pier Wale.

— Om geld... en zeker ook uit wraak, want ik weet, dat ge van Dadizeele zijt.

— Ja... en ik haat Verhelst al van toen ik nog klein was. Ik weet, dat hij hier rond loopt en ik wil hem vangen.

— Dat lijkt veel op de rol van Judas...

De gendarmen verstonden dat wel niet; ze kenden geen Vlaamsch, maar ze begrepen, dat Pier Wale harde waarheden moest hooren en dat vonden ze goed, want ze hadden ook verachting voor den valschaard, al moesten ze hem van hun oversten gebruiken.

Het rijtuig reed voort. En mijnheer Verhelst vertelde aan den dokter wie die burger was.

Pastoor Verhelst woonde in het huis van mijnheer Questier; veel vertrouwden wisten dat en kwamen hem roepen, wanneer hier of daar zijn hulp werd gewenscht. Mijnheer Verhelst doopte ook kinderen, zegende huwelijken in en las mis. Dit gebeurde op hoeven, in schuren of op kamers in de stad.

Eens was mijnheer Verhelst weer op een hoeve in de omgeving der stad. Hij had er een kindje gedoopt. Hij was nu niet als koetsier gekomen. Toen hij wilde vertrekken, zag hij op den weg gendarmen te paard. Vlug kroop de priester onder een hoop hooi, dat aan de staldeur lag. De gendarmen kwamen op de hoeve. Pier Wale was weer bij hen.

— Ik weet, dat mijnheer Verhelst dezen kant uit gegaan is, zei hij tot den boer... En wee u, als gij hem verbergt.

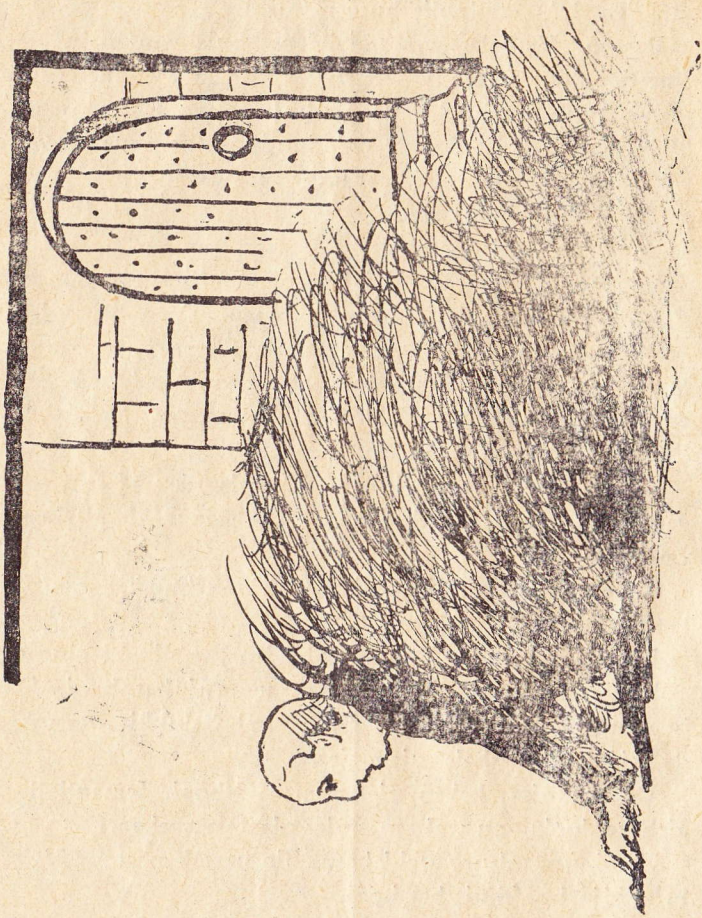
— Doorzoekt mijn huis en mijn schuur! sprak de landbouwer.

De gendarmen en Pier Wale deden het. En ze gingen ook naar den stal. Ze kwamen voorbij het hooi. O, hoe angstig waren de hoevebewoners! Gelukkig verroerde mijnheer Verhelst zich niet.

De speurders keken niet naar het hooi. Iemand die zich verdook, zou wel een ander plaatsje zoeken.

Ze gingen teleurgesteld heen. Toen stak pastoor Verhelst zijn hoofd uit het hooi.

— Alles weer veilig, zei hij.

Maar binnen verkleedde hij zich als een oude boere knecht en zoo keerde hij naar de stad terug.

Zekeren avond werd pastoor Verhelst weer gehaald. Het was door een landbouwer.

— Bij ons in huis ligt Pier Wale, zei hij, want de verrader was in de streek reeds algemeen gekend. Deserteurs hebben hem zoo geslagen, dat hij aan 't sterven is. En nu wil hij toch biechten.

Mijnheer Verhelst aarzelde niet.

— Ik ga mee, zei hij.

De dokter, die het verhaal ook hoorde, kende den boer en wist, dat deze een eerlijk man was. De geneesheer vergezelde het tweetal. En mijnheer Verhelst was weer koetsier. Ze kwamen op de hoeve. En ja, op de voutekamer lag Pier Wale. Hij was vreeselijk mishandeld door woedende deserteurs, die hij had willen verraden. Hij voelde, dat hij ging sterven.

— Is daar een priester? vroeg hij.

— Ja, antwoordde mijnheer Verhelst, die zijn vaitschen baard afgedaan had.

— Gij, Karel, kreunde de gewonde. En gij komt voor mij...

— Ja... ik kom om u op het sterven voor te bereiden.

— En ik, die u zoo gehaat heb... ik, die zoo slecht ben. Moeder is van verdriet gestorven... Ik verried mijn volk. Ik had u aan de Fransen willen overleveren.

— Dat weet ik, hernam mijnheer Verhelst. Maar er is voor alle zonden vergiffenis... Ik ben blij, dat ge berouw gevoelt.

En Pier Wale en pastoor Verhelst bleven een wijfje alleen.

Ook verzachtte dokter Questier het lijden van Wale, zooveel hij kon. In den nacht stierf de man, die zijn leven zoo verdorven had.

De Franschen vernamen, dat Pier Wale door deserteurs gedood was. Ze lieten het lijk halen en begraven. Maar ze zwegen dan over het geval. Ze hadden geen achting voor een verrader.

Wel lieten ze een bericht uithangen, dat ieder de deserteurs moest aangeven. De menschen deden dat echter niet.

't Beterde wat in Vlaanderen. De kerken werden weer geopend en de priesters moesten zich niet meer verbergen. Mijnheer Verhelst woonde weer in de pastorie. Maar wat later werd hij pastoor te Moorslede, dicht bij zijn geboortedorp.

Zijn ouders waren al gestorven, maar hun liefdadigheid had mijnheer Verhelst geërfd. Er heerschte nog altijd veel armoede. Pastoor Verhelst hielp zooveel hij kon. Maar soms was hij streng ook. Men moest hem niet bedriegen en niet klagen, als er geen gebrek was.

Zoo was er een vrouw, die hem haar nood klaagde.

— Na de mis moet ge eens terugkeeren, zei de herder. Terwijl de vrouw in de kerk was, ging hij in haar woning kijken. De kinderen zaten vroolijk bij het vuur. Verhelst keek in de kast; gebrek was er niet. Er lagen veel levensmiddelen en onder meer drie ellen worst. Hij nam deze mee. Toen de vrouw in de pastorie kwam,

zei de pastoor.

— Ha, terwijl dat gij in de kerk zat, is er hier een goedhartig mensch geweest, met een eind worst, dat wel twee keer rond mijn lichaam kan en het is voor u. Neem het mee...

Verheugd ging de vrouw heen. Ze kwam thuis.

— Moeder, mijnheer de pastoor is hier geweest, vertelden de kinderen. Hij heeft de worst mee genomen.

En de vrouw begreep alles. Mijnheer Verhelst had haar een goede les gegeven!

Neen, bedriegen moest men pastoor Verhelst niet.

Eens op een Maandag werkten er drie schaliedekkers op de kerk. Ze hadden 't Zondags veel gedronken en gevoelden zich nu zeer loom en lui. De arbeid vlotte niet.

De pastoor zat in zijn kamer, dicht bij de kerk. En hij hoorde een der mannen zeggen tot de anderen:

— Ieder op beurt moet wat kloppen en de pastoor zal peinzen, dat we werken. Toe, slaat en buischt!

Mijnheer Verhelst hield zich stil. Maar hij loerde nu en dan eens. En ja, om beurten klopte er een met een hamer op een stuk blik, en dan zaten de anderen gemakkelijk in een hoekje van de stelling.

Zoo werd het middag. 't Was het gebruik, dat zij, die aan de kerk werkten, bij den pastoor kwamen eten. En de drie schaliedekkers kwamen welgezind binnen, hopen op een goed maal.

— Gasten, zet u bij, noodigde de pastoor.

Ze namen plaats en verwachtten nu de meid met de soep.

— Alloh, knabbelt en bijt, ieder om beurt, en de pastoor zal peinzen dat ge eet, sprak Verhelst.

Hij verliet de kamer. En de drie luijaards keken bedremmeld naar elkaar.

— Hij heeft ons afgeluisterd, zei de een.

— En we gaan geen eten krijgen, vreesde de tweede.

— Ja, mijnheer de pastoor heeft ons vast, sprak de derde.

Er kwam niets op tafel. Mijnheer Verhelst keerde terug en zei:

— Wie niet werkt zal ook niet eten. Bedrog is uw tweede kwaad. En gisteren gedronken, dat is een schand!

Hij gaf de drie mannen een goede vermaning en zond ze dan weg.

Maar wie waarlijk arm was, kon op Verhelst hulp rekenen. De liefdadige pastoor ging naar de hutten, deelde aalmoezen uit. Hij gaf zooveel hij kon en vroeg ook middelen aan de welstellenden. Zoo leefde hij voor anderen. Hij werd zeer oud. In December 1837 was het weer streng Winter. En velen leden gebrek. Pastoor Verhelst wist bijna niet, waar eerst te gaan.

Zekeren nacht werd hij wakker. Hij dacht aan zijn parochianen. En het viel hem in dat hij niet naar de Kazernehoek was geweest. De dag was te kort geweest. Maar wie weet hoe velen er daar nu niet slapen konden

van honger en koude. De pastoor stond op, kleepte zich, nam dekens en brood, en trok naar de hutten, waar hij de menschen opklopte. Bij zijn terugkeer viel de acht-en-zeventigjarige grijsaard ten gronde en kon niet meer recht. Tegen den morgen vond men hem versteeven van de koude. In de pastorie was bijna niets meer. De herder had alles weggegeven. Men moest elders kolen vragen om vuur te maken. De edele man leefde nog zes weken. En in dien tijd liet hij zijn huisraad verkoopen om nog aalmoezen uit te kunnen deelen. Aan een armen man, die bij zijn ziekbed kwam, schonk hij zijn laatste broek.

Mijnheer Verhelst overleed den 21en Januari 1838. Maar in onzen tijd is hij nog niet vergeten te Moorslede.

EINDE.

N A W O O R D.

We hebben hier dus iets uit het leven verteld van Karel Verhelst, pastoor te Moorslede. We hoorden over hem spreken en ontvingen ook een boekje van den heer Van de Weghe over hem geschreven, waaruit we nieuwe bijzonderheden vernamen. Moorslede is een dorp bij Roeselare, aan de spoorlijn naar Ieper. In den oorlog van 1914-18 werd het geheel verwoest. In 1914 beleefden de menschen van Moorslede ook bange dagen. Na allerlei ellende werd de nog overgebleven bevolking door de Duitschers naar Roeselare gevoerd en er zoo ellendig gehuisvest, dat de meeste bejaarde lieden, die bij hen waren, stierven.

In 1918 was van Moorslede alleen wat puin over. Nu is het dorp schoon herbouwd.